

Fotó: Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár

Nem csak olvasni tanít

Az Olvasólétra, mint közösségi könyvtári jógyakorlat

Hogyan lehet a nyári szünetben a könyvtárat a gyerekek egyik legvonzóbb találkozási helyévé tenni? Hogyan lehet az olvasást feladatról élménynyé, a teljesítményt pedig közös sikerré alakítani? A Nyíregyházán 11 éve működő Olvasólétra program erre keresi – és évről évre meg is találja – a választ.

A nyári szünet, az olvasás szempontjából egyszerre lehet lehetőség és kihívás. A gyerekeknek több szabadidejük van, ugyanakkor a digitális tartalmak, a játékok és a nyári programok könnyen háttérbe szoríthatják a könyveket. A könyvtár feladata ilyenkor nem pusztán az, hogy „olvasnivalót" kínáljon, hanem hogy olyan helyzetet teremtsen, amelyben az olvasásnak valódi tétje, öröme és közösségi élménye van.

Erre épül Az én könyvtáram projekt keretében mintaprogramok közé választott *Olvasólétra* program, amely 11 éve hívja olvasásra a gyermekeket. A program alapgondolata könnyen érthető: a könyvtáros életkorhoz és érdeklődéshez illő könyvet ajánl, a gyermek választ, olvas, majd visszatér a könyvtárba. A kölcsönzés azonban itt nem a történet vége. A gyermeknek rajzzal vagy más, az olvasmányhoz kapcsolódó alkotással is meg kell mutatnia, hogy megértette a történetet, majd röviden összefoglalva mesélni róla a könyvtárosnak. A sikeres teljesítés után a neve egy fokkal feljebb kerül az Olvasólétrán. A teljesítésnek ez a látványos, játékos megjelenítése különösen fontos: az absztrakt „olvastam egy könyvet" élménye látható eredménnyé válik. A létra egyszerre motivációs eszköz, visszajelzési rendszer és közösségi szimbólum.

Az első fok különleges szerepet kap: itt a gyermeknek felolvasással kell bizonyítania, hogy készen áll a programra. A könyvtáros erre alapozva határozza meg azt a szintet, ahonnan az egyre hosszabb és összetettebb történetek felé építkezik tovább. A nyár során összesen három könyvet kell elolvasni. Aki mindhárom lépcsőfokot teljesíti, feljut a létra tetejére. A legjobbak számára a program közös ünnepséggel zárul, ahol oklevéllel, könyvvel és közös tortázással ismerik el teljesítményüket.

A könyvtáros segít megtalálni azt a történetet, amelyhez az adott olvasó kapcsolódni tud. Egy jól megválasztott könyv jelentheti az első pozitív találkozást az önálló olvasással. Az Olvasólétra ezért nem verseny abban az értelemben, hogy ki olvas többet vagy gyorsabban. Minden gyermek a saját létráján halad. A cél nem egymás legyőzése, hanem a következő fok elérése.

A program eredményei számokkal is jól érzékeltethetők. Az induláskor, 2016-ban 22 gyermekkel kezdtük. 2026-ban 451 gyermek jutott fel az Olvasólétra tetejére. A legtöbb gyerek nem állt meg a 3 elolvasott könyvnél, tovább folytatta az olvasást és átlagosan 7–9 könyvet olvasott el a nyár folyamán. Ez az eredmény önmagában is figyelemre méltó, de szakmai szempontból talán még fontosabb, hogy a résztvevők sokféle oktatási intézményből érkeztek.

A programban megjelenik az együttműködés a könyvtári hálózat, az iskolák, a családok és természetesen maguk a gyermekek között.

Az Olvasólétra egyszerre többféle motivációt kapcsol össze. Van benne játék, mert a gyermek lépdelhet felfelé a létrán. Van benne cél, hiszen három könyv elolvasása után elérhető a csúcs. Van benne alkotás, amikor a gyermek rajzzal vagy más módon reagál az olvasmányra. Van benne személyes kapcsolat, mert a könyvtáros meghallgatja a gyermek élménybeszámolóját. És van benne közösségi megerősítés, amikor a teljesítmény láthatóvá válik, és a résztvevők közösen ünnepelhetik az eredményt.

A közösség támogatása döbbenetesen erős, hiszen évről évre az olvasók adományaiból tudjuk előteremteni a több százezer forintos tortázás költségeit. 1000–2000 forintonként gyűlik össze a szükséges összeg. Gyakran olyanok is támogatnak, akiknek nincs is olvasólétrázójuk.

Talán éppen ez a komplexitás adja a program erejét. Nem egyetlen motivációs technikára épít, hanem az olvasáshoz kapcsolódó élmények egész rendszerét teremti meg. Ráadásul már az óvodások is szeretnék játszani, számukra teremtettük meg a Meselétrát. Fontos tapasztalat, hogy a gyerekek egymástól is tanulnak. Az óvodás ugyanúgy meséli a hallott történetet, mint az iskolás testvére. Észrevétlenül nő bele a játékba.

A gyermek választ, olvas, alkot, beszélget, visszatér – és közben megtapasztalja saját fejlődését. A létra tetejére feljutni természetesen öröm. De a program igazi eredménye talán mégsem ez.
Hanem az a pillanat, amikor egy gyermek a következő nyáron már nem azt kérdezi: „Muszáj olvasni?" Hanem azt: „Mikor kezdődik az Olvasólétra?"

Bakosné Mikula Edit